



Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 2. jūnijā
(OR. en)

Starpiestāžu lietas:
2023/0170(NLE)
2023/0169(COD)

10108/23
ADD 5

JUSTCIV 80
JAI 770
EJUSTICE 20
CODEC 1012
FREMP 173
IA 129

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 1. jūnijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	SWD(2023) 156 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS [...] Pavaddokuments dokumentam Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, pasākumu atzīšanu un izpildi un sadarbību pieaugušo personu aizsardzības jautājumos un priekšlikums Padomes lēmumam, ar ko dalībvalstis tiek pilnvarotas Eiropas Savienības interesēs kļūt vai turpināt būt par 2000. gada 13. janvāra Konvencijas par pieaugušo personu starptautisko aizsardzību līgumslēdzējām pusēm

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2023) 156 *final*.

Pielikumā: SWD(2023) 156 *final*

Briselē, 31.5.2023.
SWD(2023) 156 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

[...]

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums

Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, pasākumu atzīšanu un izpildi un sadarbību pieaugušo personu aizsardzības jautājumos

un

priekšlikums Padomes lēmumam, ar ko dalībvalstis tiek pilnvarotas Eiropas Savienības interesēs kļūt vai turpināt būt par 2000. gada 13. janvāra Konvencijas par pieaugušo personu starptautisko aizsardzību līgumslēdzējām pusēm

{COM(2023) 280 final} - {SEC(2023) 208 final} - {SWD(2023) 154 final} -
{SWD(2023) 155 final}

1. RĪCĪBAS NEPIECIEŠAMĪBA

1.1. Kāda ir problēma, un kādi ir tās cēloņi un sekas?

Neaizsargāti pieaugušie ir personas, kas vecākas par 18 gadiem un nespēj aizsargāt savas finansiālās vai personīgās intereses savu personīgo spēju vājuma vai nepietiekamības dēļ. Neaizsargātu pieaugušo skaits ES pastāvīgi pieaug, jo pieaug cilvēku ar invaliditāti skaits, kā arī sabiedrība noveco. Atkarībā no šo personu dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktu noteikumiem tām tiesa vai ar administratīvu lēmumu var piemērot aizsardzības pasākumus, vai arī tās var atbalstīt trešā persona, ko tās iepriekš (piešķirot pārstāvības pilnvaras) ir izraudzījušās savu interešu pārvaldības nodrošināšanai.

Šī pieaugošā neaizsargātība apvienojumā ar cilvēku pieaugošo mobilitāti ES rada daudzas problēmas, ar kurām neaizsargāti pieaugušie var saskarties pārobežu situācijās. Piemēram, pieaugušajiem var būt vajadzība pārvaldīt savus aktīvus vai nekustamo īpašumu, kas atrodas citā valstī, saņemt neatliekamo vai plānveida medicīnisko aprūpi ārvalstīs vai dažādu iemeslu dēļ pārcelties uz citu valsti. Trūkstot statistikas datiem, neaizsargātu pieaugušo skaits pārobežu situācijās tika lēsts no 145 000 līdz 780 000.

Šādās pārobežu situācijās neaizsargāti pieaugušie saskaras ar sarežģītiem un dažkārt pretrunīgiem dalībvalstu noteikumiem par to, kā izlemt, kurai tiesai ir jurisdikcija un kuri tiesību akti ir piemērojami viņu gadījumam, un kā īstenot ārvalstīs pieņemtu lēmumu vai pārstāvības pilnvaras. Tajā pašā laikā pārobežu lietās tiesas un citas publiskās iestādes, kas atbild par aizsardzību, saskaras ar valodas barjerām, apgrūtināšu saziņu papīra formātā, sadarbības trūkumu ar citu dalībvalstu iestādēm un informācijas trūkumu par citu dalībvalstu tiesību sistēmām. Tas rada situācijas, kurās neaizsargāti pieaugušie, viņu ģimenes locekļi un viņu pārstāvji saskaras ar ievērojamu juridisko nenoteiktību attiecībā uz to, kādi noteikumi tiks piemēroti viņu gadījumā, un uz viņiem piemēroto procedūru un formalitāšu iznākumu. Lai nodrošinātu, ka viņu aizsardzība tiek turpināta arī pārobežu situācijās vai ka viņi var izmantot savas tiesības ārvalstīs, viņiem nereti ir jāiztur ilgi un dārgi tiesas procesi. Dažos gadījumos viņu tiesības uz aizsardzību un pārstāvību uzticētās pilnvaras galu galā neatzīst ne tiesas, ne arī citi ar tiesām nesaistīti dalībnieki, piemēram, bankas, medicīnas darbinieki vai nekustamā īpašuma aģenti.

[2000. gada 13. janvāra Konvencija par pieaugušo personu starptautisko aizsardzību](#) (turpmāk tekstā — “HCCH konvencija”) ir starptautisks instruments, kas sniedz dažus aprakstīto problēmu risinājumus. Tā paredz noteikumus par jurisdikciju un piemērojamajiem tiesību aktiem lietās, kas attiecas uz neaizsargātiem pieaugušajiem, un noteikumus par pasākumu atzīšanu šajā jomā, kā arī izveido sadarbības mehānismus starp tās līgumslēdzējām pusēm. Tomēr HCCH konvencijas līgumslēdzējas puses ir tikai 11 dalībvalstis. Nav ES tiesību aktu, kas saskaņotu noteikumus par pieaugušo personu aizsardzību pārobežu lietās.

Iepriekš aprakstītās problēmas neaizsargātiem pieaugušajiem pārobežu lietās var ievērojami ierobežot viņu pamattiesības (tostarp tiesības uz autonomiju, tiesu iestāžu pieejamību, īpašumu un pārvietošanās brīvību), kas, iespējams, ir pretrunā [ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām](#), kurai ir pievienojušās ES un visas dalībvalstis. Turklāt problēmu dēļ tiek pārtraukta aizsardzība pāri ES robežām un tiek ietekmēta attiecīgo pieaugušo personu veselība un labbūtība, radot viņiem lielas psiholoģiskas grūtības, vienlaikus saglabājot nevienlīdzību. Pašreizējā situācijā šīs problēmas skar arī publiskās iestādes un tiesas, kurām šādās lietās ir papildu darba slodze un lielāka juridiskā sarežģītība.

1.2. Kas būtu jāpanāk?

ES rīcības **vispārējais mērķis** būtu aizsargāt tiesības, tostarp neaizsargātu pieaugušo personu pamattiesības. Tas tiktu sasniegts ar šādiem **konkrētiem mērķiem**: i) palielināt juridisko noteiktību plašai sabiedrībai un iesaistītajām publiskajām iestādēm; ii) veicināt aizsardzības pasākumu un pārstāvības pilnvaru pārrobežu atzīšanu; un iii) padarīt tiesvedību ātrāku un lētāku.

2. RISINĀJUMI

2.1. Kādi ir risinājumi, lai sasniegtu izvirzītos mērķus?

Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 81. panta 2. punktu par pasākumu pieņemšanu attiecībā uz pārrobežu lietām civillietās un komercietās, ES ir kompetence risināt iepriekš aprakstītās problēmas, ar kurām pieaugušie saskaras pārrobežu lietās.

Tika apsvērti šādi rīcībpolitikas risinājumi.

- **1. risinājums.** Pamatscenārijs
- **2. risinājums.** Padomes lēmums, ar ko dalībvalstīm uzliek par pienākumu noteiktā termiņā ratificēt konvenciju
- **3. risinājums.** ES regula par pieaugušo personu aizsardzību
- **4. risinājums.** 3. un 4. risinājuma kombinācija (Padomes lēmums un ES regula).

2.2. Kāds ir vēlamais risinājums?

Vēlamais risinājums ir 4. risinājums, kas ir vienīgais risinājums, kurš pilnībā risina problēmas, kas rodas pārrobežu lietās. Šis risinājums ļautu pieņemt: i) vienotu noteikumu kopumu (pamatojoties uz *HCCH* konvencijas noteikumiem), kas piemērojams visām dalībvalstīm un (ar pašas *HCCH* konvencijas starpniecību) arī citām konvencijas līgumslēdzējām valstīm ārpus ES; un ii) noteikumus, kas ļauj īstenot ciešāku, mūsdienīgāku un vienkāršotu sadarbību Eiropas Savienībā, pamatojoties uz savstarpējas uzticēšanās principu. Tiktu izveidota Eiropas pārstāvības apliecība, nodrošinot vienotu dokumentu, kurš apliecina pilnvaras pārstāvēt pieaugušu personu ārvalstīs gan attiecībā ar publiskajām iestādēm, gan ar tiesām nesaistītiem dalībniekiem, un tādējādi tiktu palīdzēts nodrošināt, ka aizsardzība, kas piešķirta vienā dalībvalstī, pamatojoties uz aizsardzības pasākumu vai apstiprinātām pārstāvības pilnvarām, tiek ievērota ārvalstīs. Sadarbība šajā jomā tiktu digitalizēta un tiktu mazinātas valodas barjeras.

3. VĒLAMĀ RISINĀJUMA IETEKME

3.1. Vēlamā risinājuma priekšrocības

Kopīgu noteikumu pieņemšana un ciešāka sadarbība Eiropas Savienībā nodrošinātu atbalsta nepārtrauktību neaizsargātiem pieaugušajiem pārrobežu situācijās visos nolūkos. Tas garantētu viņiem vienlīdzīgu piekļuvi tiesu iestādēm, nodrošinātu, ka viņi var pārvaldīt savus aktīvus vai īpašumu ārvalstīs, un nodrošinātu, ka viņu medicīniskā aprūpe tiek turpināta. Turklāt iepriekš veikto pasākumu (pārstāvības pilnvaru) atzīšana aizsargātu viņu autonomiju un novērstu nepieciešamību vērsties tiesā. Tādējādi vēlamajam risinājumam būtu pozitīva ietekme uz **neaizsargātu pieaugušo pamattiesību aizsardzību** pārrobežu situācijās un citu veidu **pozitīva juridiskā ietekme**. Politikas risinājums Nr. 4 būtu visefektīvākais, lai risinātu problēmas, kas saistītas ar juridisko nenoteiktību, dārgu un ilgstošu tiesvedību, kā arī aizsardzības pasākumu un pārstāvības pilnvaru ārvalstīs neatzīšanu. Tāpēc ar šo risinājumu vislabāk varētu sasniegt iniciatīvas politikas mērķus.

Vēlamajam risinājumam būtu arī pozitīva **sociālā ietekme**, jo tas veicinātu neaizsargātu pieaugušo personu labbūtību, veselību, iekļaušanu un līdztiesību.

Pieņemot kopīgus ES noteikumus, vēlamais risinājums **vienkāršotu un paātrinātu procedūras**. Tas radītu ievērojamus ietaupījumus izmaksu, laika un sloga ziņā gan pieaugušajiem pārrobežu situācijās, gan dalībvalstu publiskajām iestādēm. Kopējie 4. risinājuma radītie ietaupījumi attiecībā uz izmaksām, kas saistītas ar tiesvedību, tika lēsti no 2,4 līdz 2,5 miljardiem EUR.

Vēlamā politikas risinājuma makroekonomiskā un vidiskā ietekme nebūtu ievērojama.

3.2. Vēlamā risinājuma izmaksas

Vēlamais risinājums neradītu izmaksas neaizsargātiem pieaugušajiem pārrobežu situācijās.

Izmaksas, ko vēlamais risinājums radītu dalībvalstīm, būtu mērenas, un tās lielā mērā atsvērtu vēlamā risinājuma radītais efektivitātes pieaugums (izmaksu ietaupījumi, ko rada procedūru vienkāršošanu).

3.3. Rīcības ES līmenī subsidiaritāte un papildināmība

Atšķirības dalībvalstu noteikumos, ko piemēro pārrobežu lietām, un sadarbības trūkums starp iestādēm rada juridisku nenoteiktību, ilgstošu un dārgu tiesvedību, kā arī aizsardzības pasākumu un pārstāvības pilnvaru neatzīšanu. Šo problēmu risināšanai ir jāpieņem kopīgi noteikumi, un dalībvalstis tās nevar atrisināt, rīkojoties atsevišķi. Tāpēc iniciatīvas mērķi būtu labāk sasniedzami ES līmenī saskaņā ar subsidiaritātes principu.

Iniciatīvā tiktu ievērots arī proporcionālītātes princips. Savienojot tiesību sistēmas, iniciatīva tikai atrisinās grūtības pārrobežu situācijās un neskars dalībvalstu kompetenci pieņemt valsts materiālo tiesību aktus par pieaugušo personu aizsardzību, tostarp par pieejamo pasākumu veidu, pārstāvības pilnvaru esību, apmēru un grozīšanu, kā arī procesuālos noteikumus, kas piemērojami aizsardzības izmantošanas vai īstenošanas veidam. Tiesību akts nepārsniegtu tos pasākumus, kas ir nepieciešami, lai sasniegtu iniciatīvas mērķus.